

โรงเรียนญี่ปุ่นในประเทศไทย

ดร. ทวี ชีระวงศ์เสรี*

ปัจจุบัน รัฐบาลญี่ปุ่นได้ก่อตั้งโรงเรียนญี่ปุ่นสำหรับเด็กญี่ปุ่นที่ติดตามผู้ปกครองที่ออกไปพำนักอยู่ในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวมทั้งในประเทศไทยด้วย มูลเหตุที่ได้มีการจัดตั้งโรงเรียนดังกล่าวขึ้นก็เพื่อเป็นการเอื้ออำนวยความสะดวกในด้านการศึกษาระดับบังคับคือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้กับนักเรียน และนักธุรกิจของญี่ปุ่นในต่างประเทศ ซึ่งได้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปีตามบทบาทความเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของญี่ปุ่น และมีความจำเป็นต้องนำครอบครัวติดตามไปด้วย ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีสถานศึกษาสำหรับรองรับเด็กนักเรียนชาวญี่ปุ่นเหล่านี้ให้มีโอกาสได้เล่าเรียนภาษาญี่ปุ่นเพื่อให้สามารถนำไปเรียนต่อในญี่ปุ่นได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เนื่องจากระบบการศึกษาของญี่ปุ่นนั้นค่อนข้างจะมีลักษณะพิเศษที่เป็นเฉพาะของตน ประกอบกับสภาพสังคมในญี่ปุ่น ซึ่งการสมัครเข้าทำงานเพื่อประกอบอาชีพในหน่วยงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในภาครัฐบาล หรือในภาคเอกชน จะเน้นให้ความสำคัญกับผู้สำเร็จการศึกษาจากภายใน

ประเทศญี่ปุ่นมากกว่าจากต่างประเทศ ซึ่งจะรวมไปถึงโอกาสความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพการงานด้วย จากเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น รัฐบาลญี่ปุ่นจึงมีนโยบายส่งเสริมและอุดหนุนในการจัดตั้งโรงเรียนญี่ปุ่นขึ้นสำหรับชุมชนชาวญี่ปุ่นในต่างประเทศ

สำหรับประเทศไทยนั้น นับตั้งแต่ชาวญี่ปุ่นได้เดินทางเข้ามาประกอบอาชีพตั้งแต่สมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่สองจนมาถึงปัจจุบัน¹ ก็ได้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นตามลำดับจนถึงปัจจุบัน ได้มีจำนวนปรากฏตามสถิติตัวเลขของสถานเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นประจำประเทศไทยว่ามีจำนวนถึง 13,113 คน ซึ่งมากเป็นลำดับที่ 9 ของชาวญี่ปุ่นในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก² ดังนั้น จึงได้มีการจัดตั้งโรงเรียนญี่ปุ่นขึ้นเช่นเดียวกัน ซึ่งในบทความเรื่องนี้ผู้เขียนจะได้กล่าวถึงความ เป็นมาและสภาพของโรงเรียนแห่งนี้ต่อไป

ความเป็นมา

ในระยะแรกเริ่ม โรงเรียนญี่ปุ่นมีกำเนิดมาจากสถานสอนภาษาญี่ปุ่นภายในบริเวณ

* รองผู้อำนวยการกองเอเชียตะวันออก กรมการเมืองกระทรวงการต่างประเทศ

สถานเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นประจำประเทศไทย โดยสถานเอกอัครราชทูตฯ ได้มีหนังสือถึงกระทรวงศึกษาธิการของไทยเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2499 เพื่อขอเปิดการสอนภาษาญี่ปุ่นแก่เด็กหญิงชายชาวญี่ปุ่นในประเทศไทยที่มีอายุระหว่าง 5-10 ปี ประมาณ 30 คน ขึ้นในบริเวณสถานเอกอัครราชทูตฯ โดยใช้ข้าราชการสถานเอกอัครราชทูตฯ เป็นผู้สอน ซึ่งฝ่ายไทยก็ได้อนุญาตให้เปิดได้โดยขอให้รับเฉพาะบุตรหลานของชาวญี่ปุ่นที่มีเอกสิทธิทางการทูตเท่านั้น³

อย่างไรก็ตาม ต่อมาในปี พ.ศ. 2506 ปรากฏว่าได้มีการรับเด็กญี่ปุ่นที่มิใช่บุตรหลานของเจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูตฯ เข้าไปศึกษาด้วย ซึ่งเป็นการผิดกฎหมายตามพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2497 แต่เนื่องจากการจัดตั้งโรงเรียนในสถานเอกอัครราชทูตฯ ซึ่งไม่อาจจะใช้กฎหมายของไทยบังคับได้ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้มีหนังสือแจ้งให้กระทรวงการต่างประเทศทราบ⁴ ดังนั้น ทางสถานเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นจึงได้มีหนังสือถึงกระทรวงการต่างประเทศในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2509 เพื่อขอให้รัฐบาลไทยให้การรับรองโรงเรียนญี่ปุ่นนี้เป็นทางการดังเช่นโรงเรียนสอนภาษาอังกฤษร่วมฤดี และโดยที่ส่วนใหญ่ของเด็กเหล่านี้เป็นบุตรของพ่อค้านักธุรกิจ ดังนั้น สถานเอกอัครราชทูตฯ จึงได้ขอให้กระทรวงเศรษฐกิจช่วย

เหลืออีกทางหนึ่ง⁵ และต่อมาเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2509 กระทรวงเศรษฐกิจก็ได้มีหนังสือถึงกระทรวงการต่างประเทศ เพื่อขอข้อคิดเห็นในเรื่องนี้เช่นกัน โดยเห็นว่าจะเป็นประโยชน์ในด้านความสัมพันธ์ทางการค้า ถ้าหากฝ่ายไทยจะพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ในเรื่องนี้ ซึ่งในเรื่องนี้กระทรวงการต่างประเทศก็ได้มีหนังสือตอบไปว่าไม่เห็นด้วยโดยให้เหตุผลว่ารัฐบาลไม่ควรอนุญาตให้สถานเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นเปิดโรงเรียนตามที่ได้ร้องขอมา เพราะฝ่ายไทยได้ห้ามสถานเอกอัครราชทูตจีนในทำนองเดียวกันไปแล้ว ซึ่งจะเป็นการเลือกปฏิบัติและถ้าสถานเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นยังคงประสงค์จะขอตั้งโรงเรียนอยู่อีกก็ให้ขออนุญาตกระทรวงศึกษาธิการตามกฎหมายก่อน⁶ ในเวลาต่อมาสถานเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นจึงได้แจ้งต่อกระทรวงศึกษาธิการว่า จะขอจัดตั้งโรงเรียนเพื่อการศึกษาของเด็กชาวญี่ปุ่นในประเทศไทย โดยจะให้สมาคมไทย-ญี่ปุ่นเป็นเจ้าของ และกระทรวงศึกษาธิการก็ได้มีหนังสือหารือกับกระทรวงการต่างประเทศในเรื่องนี้อีก

ภายหลังที่กระทรวงการต่างประเทศได้รวบรวมข้อมูลการตั้งโรงเรียนญี่ปุ่นจากสถานเอกอัครราชทูตของไทยที่ประจำอยู่ในประเทศต่าง ๆ แล้ว จึงได้มีหนังสือตอบกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2515⁷ ว่าเห็นสมควรชะลอเรื่องนี้ออกไปก่อน ทั้งนี้

เนื่องจากกระทรวงเศรษฐการซึ่งได้นำเรื่องนี้เสนอเข้าสู่ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา ก็ไม่ได้รับความเห็นชอบ เนื่องจากมีปัญหาเกี่ยวกับโรงเรียนจีนซึ่งสภาความมั่นคงแห่งชาติได้คัดค้านไม่ให้สถานเอกอัครราชทูตจีนจัดตั้งโรงเรียนขึ้น อย่างไรก็ตาม ในเดือนธันวาคมปีเดียวกัน สมาคมไทย-ญี่ปุ่นก็ได้ยื่นเรื่องราวขออนุญาตจัดตั้งโรงเรียนราษฎร์ ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2497 ต่อกระทรวงศึกษาธิการ ในขณะที่เดียวกันสถานเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นก็ได้พยายามติดต่อกับกระทรวงการต่างประเทศเพื่อหาทางผลักดันเรื่องนี้อีกทางหนึ่งพร้อม ๆ กันไปด้วย

ในที่สุด หลังจากที่ได้ผ่านการพิจารณาประสานหารือระหว่างหน่วยราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง คณะรัฐมนตรีก็ได้มีมติเมื่อวันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2517 เห็นชอบอนุมัติให้ตั้งโรงเรียนราษฎร์สำหรับเด็กชาวญี่ปุ่นที่เข้ามาพำนักอยู่ในประเทศไทยเป็นการชั่วคราวได้โดยมีข้อจำกัดตามที่ได้หารือกันในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี และกระทรวงศึกษาธิการก็ได้อนุญาตให้จัดตั้งโรงเรียนขึ้นได้เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2517 ตามใบอนุญาตที่ 50/2517 โดยใช้ชื่อว่า โรงเรียนสมาคมไทย-ญี่ปุ่น⁸

อย่างไรก็ตาม การรับเด็กที่จะเข้าศึกษาในโรงเรียนข้างต้นนั้น ฝ่ายไทยก็ได้กำหนดเงื่อนไขในการรับสมัครตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 8 มกราคม 2517 ไว้ดังนี้

1. ให้โรงเรียนดังกล่าวเป็นโรงเรียนที่มีลักษณะนานาชาติ ซึ่งหมายถึงโรงเรียนราษฎร์ประเภทการศึกษาพิเศษโดยเจ้าของ ผู้จัดการ และครูใหญ่ ต้องมีสัญชาติไทยหรือนิติบุคคลสัญชาติไทย
2. ให้รับเฉพาะบุตรของชาวต่างชาติที่มาพำนักอยู่ในประเทศไทยเป็นการชั่วคราวเท่านั้น
3. ให้มีการตรวจสอบอย่างเคร่งครัด บิดามารดาหรือผู้ปกครองของนักเรียน เป็นผู้ได้รับอนุญาตให้เข้ามาพำนักอยู่เป็นการชั่วคราวในประเทศไทยจริง ๆ

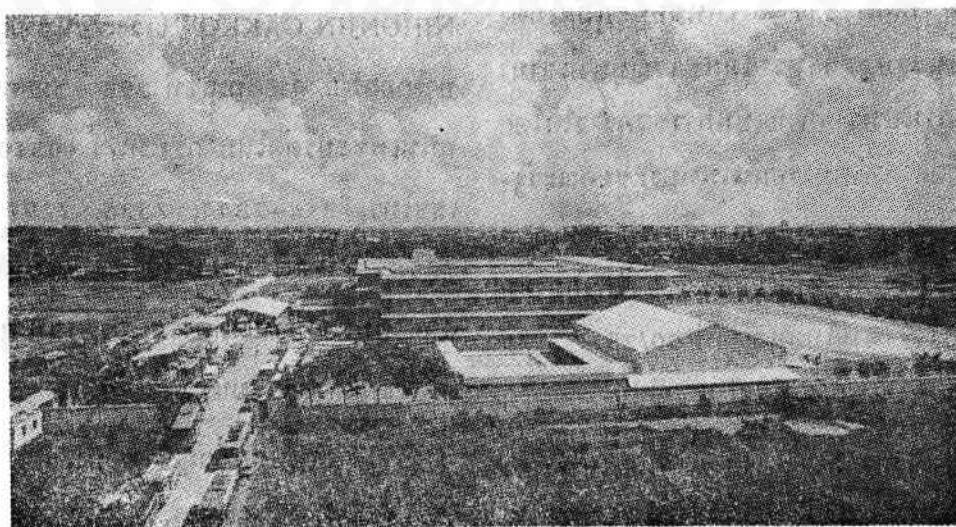
สภาพปัจจุบัน

ปัจจุบันนี้ โรงเรียนสมาคมไทย-ญี่ปุ่นซึ่งมีชื่อเรียกในภาษาญี่ปุ่นว่า “BANGKOKU NIHONJIN GAKKO” (โรงเรียนชาวญี่ปุ่นในบางกอก) ตั้งอยู่ที่เลขที่ 258 ซอยศูนย์วิจัย ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ กรุงเทพฯ 10310 หมายเลขโทร. 314-7344, 7335, 7797 และ 7798 โดยมีสมาคมไทย-ญี่ปุ่นเป็นเจ้าของ และได้มีการกำหนดคุณสมบัติผู้เข้าเรียนเพิ่มเติมจากมติคณะรัฐมนตรีข้างต้นดังนี้⁹

1. ต้องเป็นผู้มีสัญชาติญี่ปุ่น
2. ต้องมีอายุถึงเกณฑ์เข้าเรียน
3. เป็นครอบครัวของผู้ที่เป็นสมาชิกของสมาคม

ท่านทูตโอซากากิ คุณนิชิโนะ จุนจิโร่ รองประธานสมาคมไทย-ญี่ปุ่น
พร้อมด้วยครูบาอาจารย์ออกมาส่งเสด็จที่ประตูโรงเรียน

ภาพโรงเรียนคนญี่ปุ่น

โรงเรียนแห่งนี้เปิดสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แบ่งออกเป็น 38 ห้อง มีนักเรียนรวมทั้งสิ้น 1,299 คน แบ่งออกเป็นนักเรียนชาย 682 คน นักเรียนหญิง 617 คน ครูผู้สอน 73 คน (ตัวเลข พ.ศ. 2532) ซึ่งยังไม่ได้รวมถึงเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ อีกจำนวนหนึ่ง โดยมีการเก็บค่าธรรมเนียมแรกเข้าชั้นประถมศึกษาปีละ 4,000 บาท และชั้นมัธยมศึกษาปีละ 4,500 บาท และเก็บค่าเล่าเรียนชั้นประถมศึกษาเดือนละ 1,400 บาท และชั้นมัธยมศึกษาเดือนละ 1,750 บาท สำหรับหลักสูตรการศึกษานั้นนอกจากจะได้มีการจัดสอนรายวิชาต่าง ๆ ตามที่จัดสอนอยู่ในญี่ปุ่นแล้ว ก็ยังได้เพิ่มวิชาภาษาไทย และภาษาอังกฤษอีกด้วย¹⁰

นอกจากการเรียนตามหลักสูตรวิชาต่าง ๆ แล้ว ทางโรงเรียนก็ยังได้จัดให้มีกิจกรรมต่าง ๆ

โดยจัดให้มีการทัศนศึกษานอกสถานที่ และมีการแลกเปลี่ยนพบปะสังสรรค์กับนักเรียนของโรงเรียนไทยที่อยู่ในระดับเดียวกัน ดังเช่น โรงเรียนประถมศึกษาสาธิตของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และโรงเรียนประถมศึกษาสาธิตของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งนอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างเยาวชนของประเทศทั้งสองแล้ว ก็ยังเป็นการกระชับความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศไทยกับญี่ปุ่นอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในพระราชวโรกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีได้ทรงพระกรุณาเสด็จไปเยี่ยมชมนักเรียนของโรงเรียนเมื่อวันที่ 15 เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2532 ซึ่งได้ยังความปลื้มปิติแก่บรรดาคณะครู และนักเรียน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนแห่งนี้ในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่านเป็นล้นพ้น

ดัชนีอ้างอิง

1. โปรดดูรายละเอียดใน ทวี ชีระวงศ์เสรี “สัมพันธภาพทางการเมืองระหว่างไทยกับญี่ปุ่น” พระนคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, พ.ศ. 2524
2. เอกสารของสถานเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นประจำไทย เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2533 (ภาษาญี่ปุ่น)
3. หนังสือกระทรวงศึกษาธิการ ที่ 2729/2499 ลงวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2499 เรื่อง การขอเปิดสอนภาษาญี่ปุ่นในสถานเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นในสถานเอกอัครราชทูต
4. หนังสือกระทรวงศึกษาธิการ ที่ 22442/2506 ลงวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2506 เรื่อง การตั้งโรงเรียนในบริเวณสถานเอกอัครราชทูตญี่ปุ่น
5. หนังสือของสถานเอกอัครราชทูตญี่ปุ่น ที่ 1079/41 ลงวันที่ 14 ตุลาคม ค.ศ. 1966
6. หนังสือกระทรวงเศรษฐกิจ ที่ ศก 0301/6513 ลงวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2509 เรื่อง สถานเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นขอตั้งโรงเรียน
7. หนังสือกระทรวงการต่างประเทศ ที่ กต 0303/3171 ลงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2515 เรื่อง สถานเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นขอตั้งโรงเรียน
8. หนังสือ ที่ สร 0201/376 ลงวันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2517 เรื่องการจัดตั้งโรงเรียนราษฎรสำหรับเด็กชาวต่างประเทศในประเทศไทย
9. หนังสือกระทรวงศึกษาธิการ ที่ ศธ 1002/22237 ลงวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2517 เรื่อง การจัดตั้งโรงเรียนราษฎรสำหรับเด็กญี่ปุ่นในประเทศไทย และมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2517
10. เอกสารหนังสือรายงานประจำปี ค.ศ. 1989 ของโรงเรียนสมาคมไทย - ญี่ปุ่น (ภาษาญี่ปุ่น)